

UCHWAŁA

Dnia 21 grudnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak (przewodniczący)

SSN Krzysztof Strzelczyk (sprawozdawca)

SSN Kazimierz Zawada

Protokolant Bożena Kowalska

w sprawie z wniosku Syndyka Masy Upadłości "S." S.A.

z siedzibą w G.

o przerejestrowanie z urzędu spółki do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego
Rejestru Sądowego,

po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym

w dniu 8 grudnia 2016 r.

zagadnienia prawnego przedstawionego

przez Sąd Okręgowy w G.

postanowieniem z dnia 2 sierpnia 2016 r., sygn. akt XII Ga (...),

"1. Czy zakres regulacji art. 9 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 roku - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. Nr 121, poz. 770 z późn. zm.), dalej określonej jako: "PwUoKRS" i skutki prawne przewidziane tym przepisem obejmują także pozbawione organów osoby prawne postawione w stan upadłości przed wejściem w życie wyżej wymienionej ustawy, które zaniechały obowiązku przerejestrowania do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego?

2. Czy wynikający z art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jednolity z dnia 15 lipca 2015 r., Dz.U. z 2015 r. poz. 1142 z późn. zm.) dalej określonej jako "UoKRS", obowiązek ujawnienia z urzędu wzmianki o ogłoszeniu upadłości nakłada na Sąd rejestrowy obowiązek dokonania przerejestrowania z urzędu, jeżeli przerejestrowanie takie jest niezbędne do wpisu wzmianki o ogłoszeniu upadłości, a dokonanie takiego przerejestrowania na wniosek upadłego nie jest faktycznie możliwe?

3. Przyjmując możliwość przerejestrowania z urzędu w opisanej w pkt 2 sytuacji "czy jest prawnie dopuszczalne, by wpis nie obejmował wszystkich danych wymaganych zgodnie z przepisami UoKRS?"

4. Czy, biorąc pod uwagę wykładnię systemową, literalną wykładnia art. 9 "PwUoKRS" zgodnie z którą zaniechanie przez upadłego obowiązku przerejestrowania do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, przy jednoczesnym uznaniu, iż syndykowi masy upadłości nie przysługuje czynna legitymacja procesowa do wszczęcia postępowania zmierzającego do dokonania tego przerejestrowania na jego wniosek, może prowadzić do zakończenia postępowania upadłościowego przed stwierdzeniem jego ukończenia przez Sąd prowadzący postępowanie upadłościowe?"

podjął uchwałę:

Spółka akcyjna w upadłości wpisana do rejestru handlowego podlega z urzędu "przerejestrowaniu" do Krajowego Rejestru Sądowego.

Odmawia podjęcia uchwały w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

Przedstawione do rozstrzygnięcia zagadnienia prawne powstały przy rozpoznawaniu przez Sąd Okręgowy w G., XIII Wydział Gospodarczy Odwoławczy apelacji wnioskodawcy od postanowienia Sądu Rejonowego w G. z dnia 17 lutego 2016 r., sygn. (...). Postępowanie w sprawie zainicjowane zostało wnioskiem syndyka masy upadłości „S.”- Spółki Akcyjnej w G. o „przerejestrowanie” tej spółki z rejestru handlowego do Krajowego Rejestru Sądowego (KRS). W ocenie syndyka konieczność złożenia przez niego wniosku wynika z faktu „zamknięcia” rejestru handlowego z dniem 31 grudnia 2015 r. Syndyk podniósł też, iż nie jest w stanie spełnić wymagania wskazania składu osobowego organów spółki, ani załączyć jednolitego tekstu statutu upadłego.

Postanowieniem z dnia 17 lutego 2016 r., Sąd Rejonowy w G. odmówił wpisu. W uzasadnieniu Sąd wskazał m.in., że wpisowi do KRS podlegają tylko dane aktualne. Syndyk masy upadłości S. S.A. oświadczył, że nie posiada wiedzy dotyczącej danych podlegających ujawnieniu w rejestrze przedsiębiorców KRS

stosownie do obowiązujących przepisów, w odniesieniu do spółki akcyjnej, a dotyczących między innymi informacji o akcjonariuszach, kapitale spółki, organach statutowych. Uniemożliwia to dokonanie wpisu w tym zakresie z urzędu, bowiem dokumenty stanowiące podstawę wpisu nie zostały złożone do akt rejestrowych”. Od tego orzeczenie to wnioskodawca złożył apelację. Została ona oparta na zarzutach naruszenia art. 45 ust. 1, art. 24 ust. 6 i art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (jedn. tekst Dz. U. 2013.1103 ze zm. - dalej jako u. o KRS) oraz art. 694 § 2¹ k.p.c. oraz art. 9b ust. 1 oraz art. 10 a ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 1997 r. Nr 121, poz. 770 ze zm. - dalej, jako p.w.u. o KRS). W trakcie rozpoznawania apelacji Sąd Okręgowy powziął wątpliwości, które przedstawił Sądowi Najwyższemu w formie zagadnień prawnych sformułowanych w postanowieniu z dnia 2 sierpnia 2016 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Polski ustawodawca dążąc do przyjęcia ujednoliconego, ogólnie dostępnego, zcentralizowanego systemu gromadzenia danych dotyczących przede wszystkim przedsiębiorców ustawą z dnia 20 sierpnia 1997 r. utworzył Krajowy Rejestr Sądowy. Ustawa ta, zgodnie z art. 1 ust. 1 p.w.u. o KRS weszła w życie z dniem 1 stycznia 2001 r. Równolegle podjęty został proces likwidacji rejestrów prowadzonych dla różnych podmiotów podlegających obowiązkowi rejestracji. Proces ten objął też rejestr handlowy, prowadzony dotychczas dla spółek handlowych, w którym, niejednokrotnie od dawna, pozostawały nieaktualne wpisy dotyczące zwłaszcza spółek założonych przed drugą wojną światową. Przepisy dotyczące rejestru handlowego zostały uchylone także w związku z zasadniczą reformą prawa handlowego wprowadzoną z dniem 1 stycznia 2001 r. ustawą z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (jedn. tekst 2013.1030 ze zm. - art. 633). W wyniku tych zmian, spółki zarejestrowane dotychczas w rejestrze handlowym zostały zobowiązane do „przerejestrowania” się do Krajowego Rejestru Sądowego na zasadach przewidzianych w przepisach wprowadzających ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym. Nałożenie powyższego obowiązku zmierzało do wyeliminowania nieprawidłowości dotyczących spółek wpisanych do rejestru handlowego, które faktycznie nie

prowadziły żadnej działalności, nie posiadały organu uprawnionego do reprezentacji. Jego wykonanie było kilkakrotnie przedłużane. Początkowo termin złożenia wniosku o „przerejestrowanie” kończył się dnia 31 grudnia 2003 r. Ustawami nowelizującymi przedłużano go do 31 grudnia 2005 r., później do 31 grudnia 2013 r. aby ostatecznie ustalić go do dnia 31 grudnia 2015 r.

Zgodnie z art. 9 ust. 2 p.w.u. o KRS, do czasu rejestracji zgodnie z przepisami ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, dotychczasowe wpisy w rejestrze handlowym zachowały moc, nie dłużej jednak niż do dnia 31 grudnia 2015 r. Jednocześnie w art. 9 ust. 2 a i b p.w.u. o KRS zostały dookreślone skutki uchybienia obowiązku wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego do dnia 31 grudnia 2015 r.. Zgodnie z ich treścią podmioty, które uchybiły do tego dnia obowiązkowi złożenia wniosku o wpis do Krajowego Rejestru Handlowego - w tym spółki wpisane do rejestru handlowego - uznaje się za wykreślone z rejestru z dniem 1 stycznia 2016 r. a Skarb Państwa nabywa ich mienie nieodpłatnie z mocy prawa. Powyższy skutek zachodzi zarówno w braku wniosku o wpis do rejestru, jak również w razie jego prawomocnego odrzucenia, oddalenia lub też umorzenia postępowania w sprawie.

Ingerencję ustawodawcy miały usprawiedliwiać wątpliwości występujące w piśmiennictwie jak i w orzecznictwie odnośnie do skutków prawnych wpisu do rejestru handlowego spółki nieprzerejestrowanej do Krajowego Rejestru Handlowego i dalszego utrzymywania jej osobowości prawnej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2004 r. I CZ 147/04 nie publ.; z dnia 28 lutego 2014 r., IV CSK 365/13, nie publ.; wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z dnia 5 grudnia 2007 r., I SA/Łd 836/07). Kwestie przyjętego w drodze abstrakcyjnego i generalnego aktu skutku w postaci domniemania wykreślenia spółki rejestru z dniem 1 stycznia 2016 r. - w kontekście postanowień dyrektywy 2009/101/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 września 2009 r. w sprawie koordynacji gwarancji, jakie w państwach członkowskich jest wymagane w rozumieniu art. 48 akapity drugi Traktatu w celu uzyskania ich równoważności dla zapewnienia interesów zarówno współników, jak i osób trzecich, które odnoszą się do polskiej spółki akcyjnej oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/301/WE z dnia

25 października 2012 r. w sprawie gwarancji, jakie jest wymagane w państwach członkowskich od spółki w rozumieniu art. 54 akapit drugi Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w celu uzyskania ich równoważności, dla ochrony interesów zarówno wspólników jak i osób trzecich w zakresie tworzenia spółki akcyjnej, jak również utrzymania i zmian jej kapitału (Dz. U. WE.L. 2012/315/74) - pozostają poza granicami przedstawionego zagadnienia dotyczącego postępowania w przedmiocie przeniesienia wpisu spółki do Krajowego Rejestru Sądowego. Nie mniej jednak wynikający z tych dyrektyw cel ochrony interesów zarówno wspólników jak i osób trzecich między innymi przez ścisłe określenia przesłanek utraty bytu prawnego spółki z zachowaniem procedury likwidacyjnej powinien być brany pod uwagę przy wykładni przepisów ustawy regulującej obowiązek przerejestrowania do Krajowego Rejestru Sądowego spółki akcyjnej w upadłości.

W każdym wypadku nie leży w interesie tych podmiotów utrzymywanie bytu spółki, która nie prowadzi działalności i nie ma zapewnionej reprezentacji. Wówczas możliwe jest skorzystanie z różnych instrumentów prawnych, które mogą sanować sytuację spółki albo też doprowadzić do wygaszenia jej bytu prawnego, jednak zawsze z zachowaniem procedur likwidacyjnych obejmujących rozliczenie niezaspokojonych zobowiązań spółki (art. 478 k.s.h.). Według art. 459 k.s.h. jedną z przyczyn rozwiązania spółki jest ogłoszenie jej upadłości. W tym miejscu trzeba podkreślić, że wobec ogłoszenia upadłości S. Spółki Akcyjnej w G. dnia 8 sierpnia 1996 r., a więc przed wejściem w życie ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (jedn. tekst Dz. U. 2015.233 ze zm. dalej, jako pr. up. i n.), stosownie do treści art. 536 tej ustawy, do postępowania upadłościowego tej spółki stosuje się przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polski z dnia 24 października 1934 r. Prawo upadłościowe (Dz. U. z 1991 r., Nr 118, poz. 512 ze zm. - dalej, jako pr. up.). Dlatego dalsze rozważania odnoszą się do postępowania upadłościowego uregulowanego w tym rozporządzeniu.

Postępowanie upadłościowe, które, tak jak postępowanie likwidacyjne poprzedza rozwiązanie spółki i jej wykreślenie z rejestru (art. 476 § 1 i 477 § 1 k.s.h. z wyjątkiem określonym w art. 477 § 2 k.s.h.) obejmuje również zaspokojenie

wierzycieli, przy czym z reguły postępowanie upadłościowe ze względu na stan majątku upadłego nie pozwala na pełne zaspokojenie wszystkich wierzytelności.

Przepisy ustawy wprowadzającej ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym nie rozstrzygają w żaden sposób o konsekwencjach ogłoszenia upadłości wobec spółki objętej obowiązkiem „przerejestrowania” do Krajowego Rejestru Sądowego.

Przyjmując, że w takiej sytuacji obowiązkiem Sądu Rejestrowego jest przeniesienie z urzędu wpisu spółki akcyjnej w upadłości do Krajowego Rejestru Sądowego, trzeba przede wszystkim uwzględnić integralność postępowania upadłościowego, którego zakończenie z reguły prowadzi do wykreślenia spółki z rejestru. Poza stwierdzeniem ukończenia postępowania upadłościowego po wykonaniu ostatniego planu podziału (art. 217 pr. up.) lub po uprawomocnieniu się postanowienia zatwierdzającego układ oraz po zaspokojeniu lub zabezpieczeniu zobowiązań masy upadłości i wierzytelności uprzywilejowanych (art. 196 pr. up.), postępowanie upadłościowe może kończyć jedynie postanowienie o umorzeniu tego postępowania i to tylko z przyczyn wymienionych w art. 218 pr. up., a zatem tylko wtedy, gdy: okaże się, że majątek masy nie wystarcza nawet na zaspokojenie kosztów postępowania; wierzyciel, na którego wniosek upadłość była ogłoszona nie złożył w wyznaczonym terminie zażądanej przez sędziego-komisarza zaliczki na koszty postępowania, a brak płynnych funduszy na te koszty oraz, gdy wszyscy wierzyciele, którzy zgłosili swe wierzytelności, zażądają umorzenia postępowania. Takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 9 listopada 1994 r. (sygn. akt III CZP 139/94, OSNC 1995/3/44, podobnie w postanowieniu z dnia 29 lutego 2000 r., III CKN 939/99, nie publ.) wskazując, że odpowiednie stosowanie przepisów kodeksu postępowania cywilnego, o którym mowa w art. 68 pr. up. odnosi się tylko do tych stosunków, których przepisy prawa upadłościowego samodzielnie nie normują. Skoro przepisy te samodzielnie normują umorzenie postępowania upadłościowego, to nie zachodzi potrzeba odpowiedniego stosowania art. 355 § 1 k.p.c.

Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym nie reguluje sytuacji tych podmiotów podlegających obowiązkowi „przerejestrowania”, co do których ogłoszono upadłość. Wobec tego należy przyjąć, iż pomimo upływu terminu do

złożenia wniosku o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego postępowanie upadłościowe toczy się dalej, aż do jego zakończenia z przyczyn wskazanych w prawie upadłościowym.

Z argumentów systemowych płynących z art. 21 ust. 1 ustawy o KRS, z którego wynika obowiązek zawiadomienia przez sąd upadłościowy Krajowego Rejestru Sądowego o ogłoszeniu upadłości, wyprowadzić można obowiązek uprzedniego „przerejestrowania” z urzędu spółki z rejestru handlowego do Krajowego Rejestru Sądowego. Jest to bowiem warunek wstępny do ujawnienia informacji o upadłości. Rozwiązanie takie służy także bezpieczeństwu obrotu.

Jak więc widać w przypadku „przerejestrowania”, o którym tu mowa nie chodzi o dokonanie nowego wpisu zawierającego aktualne dane podmiotu ujawnionego w KRS, ale o przeniesienie danych z dotychczasowego rejestru celem ujawnienia wpisu o ogłoszeniu upadłości. Co do zasady wpis ten powinien więc odpowiadać treści dotychczasowym danym zawartym w rejestrze handlowym. Nie wyklucza to także i wyjątkowo takiej sytuacji, że wpis dokonany w KRS nie będzie obejmował wszystkich danych wymaganych zgodnie z u. o KRS.

Zgodnie z art. 45 ust. 1 u. o KRS wpisu zawierającego informację o ogłoszeniu upadłości dokonuje się z urzędu. Wpis ten powinien być wobec tego utrzymany, aż do zakończenia postępowania upadłościowego. Stosownie do treści art. 694³ § 2¹ k.p.c. nałożony na Sąd Rejestrowy obowiązek dokonania wpisu z urzędu jest na tyle niezależny od sytuacji podmiotu podlegającego wpisowi, że nawet brak organu lub brak w składzie organu powołanego do reprezentacji tego podmiotu nie stanowi przeszkody do dokonania wpisu.

W związku z tym, że podmiotem ubiegającym się o „przerejestrowanie” spółki jest syndyk jej masy upadłości należy uwzględnić, że obowiązujące przepisy prawa nie przewidują dla syndyka masy upadłości legitymacji czynnej w tym zakresie. Zgodnie z art. 60 pr. up. uprawnienie syndyka do występowania w imieniu upadłego dotycząc jedynie tych postępowań, które dotyczą mienia wchodzącego do masy upadłości. Tym postępowaniem nie jest postępowanie rejestrowe. Wobec tego, legitymacja czynna syndyka w tym postępowaniu musi znajdować oparcie w ustawie. Przykładem takich regulacji jest art. 289 § 1 k.s.h.

dla spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz art. 477 § 1 k.s.h., które przyznają syndykowi uprawnienie do złożenia wniosku o wykreślenie spółki kapitałowej z rejestru. Nie oznacza to jednak, że nie ma żadnego znaczenia złożenie przez syndyka masy upadłości spółki akcyjnej wpisanej do rejestru handlowego wniosku o przerejestrowanie wpisu tej spółki do Krajowego Rejestru Sądowego ze względu na konieczność utrzymania, dokonywanego z urzędu, wpisu o wszczęciu postępowania upadłościowego. Odwołując się do ogólnych zasad postępowania nieprocesowego, należy mieć na względzie, że w sprawach, w których postępowania mogą być wszczęte z urzędu, złożenie wniosku przez osobę nieuprawnioną nie uprawnia sądu do ograniczenia rozpoznania sprawy tylko do zbadania kwestii legitymacji do złożenia tego wniosku, bez rozpoznania istnienia merytorycznych podstaw do podjęcia z urzędu odpowiednich postanowień (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2013 r., III CZP 89/13, OSP 2015, nr 1 poz. 2).

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy podjął uchwałę jak wyżej. Ze względu na treść podjętej uchwały odpadła potrzeba rozstrzygnięcia pozostałych szczegółowo opisanych zagadnień prawnych. Z tej przyczyny Sąd Najwyższy odmówił podjęcia uchwały w pozostałym zakresie.

jw

r.g.